

Stenografisch verslag van een openbaar verhoor in het kader van de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties op 27 juni 2014 in de Enquêtezaal van het Logement te Den Haag.

Gehoord wordt: de heer Pieter Hofstra

Aanvang 9.31 uur.

Voorzitter: Van Vliet

Griffier: Haveman-Schüssel

Verder zijn aanwezig de commissieleden Bashir, Groot, Hachchi, Mulder en Oskam.

De **voorzitter**: Goedemorgen. Aan de orde is het openbaar verhoor van de heer Hofstra. Mijnheer Hofstra, welkom namens deze parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties. Zoals u weet, doen wij onderzoek naar de opzet en de werking van het gehele stelsel van de corporaties en dus ook naar de incidenten die er plaatsvonden. Daarom willen wij heel graag weten wat er is gebeurd, hoe dat kon gebeuren en wie daarvoor verantwoordelijk zijn.

Vandaag, mijnheer Hofstra, concentreren wij ons verder op de rol van de Tweede Kamer als controleur van de regering op het gebied van de sociale volkshuisvesting. In dat kader wordt u gehoord als getuige. Het openbaar verhoor vindt plaats onder ede. U hebt ervoor gekozen om de belofte af te leggen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zult zeggen. Staat u op, alstublieft, en zegt u mij na: dat beloof ik.

De heer **Hofstra**: Dat beloof ik.

De **voorzitter**: U staat onder ede, mijnheer Hofstra. Neemt u plaats. De microfoon kan tijdens het gehele verhoor aanblijven.

We beginnen meteen met het openbaar verhoor. Er zijn een paar leden van deze commissie die graag wat vragen aan u stellen. Het woord is aan collega Groot.

De heer **Groot**: Welkom mijnheer Hofstra. U was van 1994 tot 2006, dus bijna twaalf jaar, Kamerlid voor de VVD. U had de portefeuille Volkshuisvesting. U bent een van de weinige Kamerleden die niet alleen de verzelfstandiging en de brutering in politieke zin hebben meegemaakt maar die ook in politieke zin hebben meegemaakt hoe dat vervolgens in de praktijk heeft uitgewerkt. Daarover heeft de commissie een aantal vragen. Zij heeft ook vragen over hoe de bewindspersonen in uw ogen invulling gaven aan het volkshuisvestelijk beleid. Het gaat natuurlijk vooral om de betrokkenheid van de Tweede Kamer in die gehele periode.

U was in de jaren negentig voorstander van de verzelfstandiging van de volkshuisvestingssector zoals die destijds werd geagendeerd door staatssecretaris Heerma. U wilde de sector vrijheid en vertrouwen geven. Een belangrijk element in de verzelfstandiging van die woningcorporaties was het beginsel van zelfregulering. Mijn eerste vraag was wat uw verwachting was van zelfregulering.

De heer **Hofstra**: Misschien is het goed om te zeggen dat je, als je liberaal bent zoals ik, een bepaalde kijk hebt op allerlei onderwerpen in de samenleving, dus ook op dit onderwerp. Als je liberaal bent, is er van nature sprake van een zekere ordening van dat wat de overheid moet doen en dat wat burgers en bedrijven in ons land kunnen doen. Dat is voor mij steeds richtinggevend geweest. Een heel simpel voorbeeld is het volgende: vanochtend hebben we allemaal een boterham gegeten. Die werd niet door de overheid gebakken, maar dat deed een bakker en dat gaat prima. De krant die je leest, komt ook niet van de overheid, maar die komt van een drukker. Wonen is natuurlijk een heel vitale functie. Die is zelfs zo vitaal dat we die weleens vergeten. Wonen is vaak ook kapitaalintensief; daarmee is veel geld gemoeid en wonen heeft heel veel invloed op het menselijk leven. Ik vind het dus logisch dat de overheid zich daarmee enigszins bemoeit, maar de vraag is natuurlijk tot in hoever je dat doet. Ik moet zeggen dat we in

Nederland nog steeds, ondanks mijn Kamerlidmaatschap, veel te veel -- veel en veel te veel -- sociale huurwoningen hebben in dit land. Dat is volgens mij de basisoorzaak van al deze problemen. Wat ik bedoel met die visie is dat de corporaties de taak hebben om voor sociale huurwoningen te zorgen. Dat moeten ze doen en daarvoor moeten ze ook een beetje ruimte hebben, maar dat geeft ze natuurlijk geen vrijbrief om dingen te doen die onfatsoenlijk, amoreel of zelfs illegaal zijn. Zo simpel zit ik als liberaal ook in elkaar; je kunt niet alles regelen.

De heer **Groot**: Ik ga meteen verder in de tijd. Als u terugkijkt, vindt u dan dat de zelfregulering heeft voldaan aan de verwachtingen die u destijds had?

De heer **Hofstra**: De eerste stap was brutering. Die is vooral uitgewerkt en tot stand gekomen onder het kabinet-Kok I. Ik denk en dat zie ik ook om me heen ... Ik hoor eigenlijk niemand die zegt: dat had niet moeten gebeuren. Dat was een verstandige operatie, zowel uit financieel oogpunt als wat verzelfstandiging betreft. Men spreekt ook weleens van privatisering, maar dat is volgens mij niet aan de orde. Er is sprake van verzelfstandiging. De problemen die vooral de laatste jaren zijn ontstaan, kun je volgens mij niet terugvoeren op het feit dat ze toen wat meer vrijheid kregen. Dat is mijn opvatting daarover. Als ik terugkijk, zeg ik dat ik van de brutering nooit een centje pijn heb gehad. Die was ingewikkeld. Onelegant naar de Kamer toe was het feit dat het al jarenlang was voorbereid, dat er zo'n hoge stapel papier lag en dat zij alleen nog "hier" hoefde te tekenen. Wij hadden eigenlijk dus ook geen ruimte, maar wij hebben wel heel veel gediscussieerd over de voors en tegens. Uiteindelijk heeft volgens mij een groot deel van de Kamer terecht gezegd: laten we het toch maar doen. En daar is de sector volgens mij ook niet minder van geworden, maar ik zie geen een-op-eenverband tussen die stap en dat wat er de laatste jaren aan gekkigheden, om het zo maar even te noemen, is gebeurd.

De heer **Groot**: U zei net al dat in normale gevallen het brood wordt gebakken door een bakker. We hebben een ondernemersgewijze productie.

Je zou daarvoor ook kunnen pleiten in de volkshuisvestingssector. Waarom hebt u destijds niet een volledige privatisering van de sector bepleit?

De heer **Hofstra**: Nou, dat is wel gebeurd, maar dat heette eigenlijk anders. We hebben steeds gezegd -- ik zei dat indirect al -- dat die sector veel te groot is, dat die onnatuurlijk en ongezond groot is voor een welvarend land als Nederland en dat je eigenlijk met de helft minder toe zou moeten kunnen. Dan heb je in plaats van 2,5 miljoen grofweg 1,5 miljoen. Die kun je echt gebruiken voor mensen die zichzelf niet kunnen redden. Maar heel veel mensen zouden zich in de koopsector en in de huursector -- denk aan de middenhuur en de hogere huur -- prima kunnen redden. We moeten de wereldaannemers, de makelaars, de bouwers en de interieurverzorgers keurig in goede banen leiden. Als je dus zegt dat je meer van die woningen gaat verkopen -- dat werd ook een beleidspunt -- doe je toch een stap in de richting van een meer privaat aandeel.

De heer **Groot**: De sociale volkshuisvesting hoefde niet weg, maar die moest in uw optiek veel kleiner worden. Vat ik het zo goed samen?

De heer **Hofstra**: Ja, al zou ik misschien uit principiële oogpunt zeggen dat een sociale huursector helemaal niet nodig is. Ik denk dat die wel nodig is, want in de samenleving, aan de onderkant, heb je toch altijd mensen die het moeilijk hebben en ik denk dat het goed is dat de overheid daaraan iets doet. Dat is echter niet zo'n grote groep als de groep die we nu hebben.

De heer **Groot**: Was met betrekking tot de verzelfstandiging duidelijk genoeg omschreven wat het taakveld van de corporaties was?

De heer **Hofstra**: Dat is altijd een zorgpunt geweest. Op het gebied van de regelgeving hadden we het BBSH -- dat staat voor Besluit Beheer Sociale Huursector -- en dat is eigenlijk een gedrocht van een regeling, omdat daaraan iedere keer is gebouwd en omdat die elke keer is verbouwd. Als je een huis iedere keer aan nieuwe inzichten aanpast en klaar bent, heb je ook weleens dat je zegt: ik vind het eigenlijk niet eens mooi. Het BBSH is geen

voorbeeld van mooie regelgeving. Het was misschien beter geweest -- achteraf praten is echter altijd gemakkelijk -- om in het verlengde van die verzelfstandiging het hele zaakje op zijn kop te zetten en een nieuwe regeling te maken met een andere naam. De afkorting BBSH vond ik namelijk ook niet zo handig.

De heer **Groot**: We komen straks terug op het BBSH, dat gammele bouwwerk zoals u dat als Kamerlid ooit hebt omschreven. We hadden inderdaad eerst de verzelfstandiging. Daarna volgde de brutering. De verzelfstandiging was de komst van het BBSH en de brutering was het wegstrepen van leningen en subsidies. Die verzelfstandiging was al achter de rug op het moment dat u als Kamerlid aantrad. Die brutering kwam eraan. Toen die brutering er kwam, kwamen de woningcorporaties nog meer op eigen benen te staan. U kwam toen met een motie om een onafhankelijk toezichtsorgaan in het leven te roepen. Waarom deed u dat?

De heer **Hofstra**: Bij de visie van overheid, bedrijven en burgers die ik net probeerde te verwoorden, hoort wel dat iedereen zich een beetje gedraagt en daarbij hoort ook een goede governance, ook bij bedrijven. Toezicht is dan heel belangrijk en corporaties zijn natuurlijk primair zelf verantwoordelijk voor alles wat ze doen. Dat is mijn opvatting. En je hebt het bestuur -- vroeger was het de directeur, maar tegenwoordig wordt er gesproken van bestuursvoorzitter of CEO -- maar je hebt ook een raad van commissarissen en een raad van toezicht. Prima, die moeten dat zo goed mogelijk doen. Dat is intern toezicht. Er gaat dan echter nog weleens iets mis en in dat geval is het goed dat de overheid, die ook al taken heeft op dit terrein, daar een goed en onafhankelijk toezicht naast zet. Dat was de visie die wij hadden en ik had het gevoel dat het beter kon dan dat het ging, laat ik het zo zeggen. Het is ook historisch zo gegroeid met het Centraal Fonds en het Waarborgfonds, dat uit de sector zelf voortkwam. Ik dacht dus dat het niet verkeerd was als we daar wat meer het accent zouden leggen.

De heer **Groot**: U diende zelfs met de heer Duivesteijn en mevrouw Versnel-Schmitz van D66 een motie in voor het in het leven roepen van een

onafhankelijk toezichtsorgaan. Die motie werd aangenomen, maar niet uitgevoerd.

De heer **Hofstra**: Nee, dat is helaas het lot van meer moties, maar dat hebt u zelf ook al wel ontdekt. We hadden die twee clubs toen al, het WSW en het Centraal Fonds. Achteraf gezien was het veel beter geweest om er één instantie van te maken. We hebben andere voorbeelden in onze samenleving van toezichtsorganen. In dit geval bleek -- dat bleek laatst ook uit gesprekken met deze commissie -- dat de een niet precies wist wat de ander deed. Dat is niet echt handig als je het goed wilt regelen. Dat was voor mij dus een belangrijk aandachtspunt. U vraagt nu waarschijnlijk waar dat gebleven is en waarom de Kamer niet heeft opgelet. U weet wel hoe het gaat. Bij de begrotingen ga je alles nog eens na en vraag je: hé, waar is dat gebleven, wanneer komt dat? Dan zegt de bewindspersoon ook altijd wel iets in de trant van dan en dan. Het is echter een lange weg geweest en het moet zelfs nog geregeld worden, als ik het goed begrijp.

De heer **Groot**: U had een brede Kamermeerderheid en ik denk dat het een heel zinnig punt was, namelijk een toezichtsorgaan. De motie werd echter niet uitgevoerd en u nam daar genoeg mee.

De heer **Hofstra**: Nou, ik weet niet ... We hebben heel veel gedebatteerd over dit onderwerp, dus ik denk niet dat de Kamer daar zomaar genoeg mee heeft genomen. U weet echter dat de Tweede Kamer, of misschien in het algemeen de Staten-Generaal, de raad van commissarissen is van de bv Nederland. Nou, u weet ook hoe het bij bedrijven gaat; de raad van commissarissen zegt dat het anders moet, maar het duurt vervolgens enige tijd voordat dit gebeurt. Zo is er natuurlijk ook altijd de verhouding tussen de Kamer als volksvertegenwoordiging en de regering.

De heer **Groot**: U zegt ook: dan heb je weer andere commissies en dan ...

De heer **Hofstra**: Ja, er zijn meer dingen te doen. Dit was niet mijn belangrijkste portefeuille, maar dat neemt niet weg dat we er aandacht voor

hebben gevraagd en dat we er ook aandacht voor hebben gekregen. Op dit punt is een Kameruitspraak gedaan.

De heer **Groot**: Er werd een motie ingediend. Die werd aangenomen en die werd niet uitgevoerd.

De heer **Hofstra**: Je zou kunnen zeggen dat die te traag werd uitgevoerd of dat die niet voldoende werd uitgevoerd.

De heer **Groot**: Er is een antwoord van staatssecretaris Tommel waaruit blijkt dat hij die motie niet wil uitvoeren, dat hij principiële problemen ziet, dat er overleg is geweest met de Algemene Rekenkamer en dat het toch geen goed idee is. Hij wil dit onder zijn eigen verantwoordelijkheid houden en voor zover wij kunnen nagaan, nam de Kamer daar gewoon genoeg mee.

De heer **Hofstra**: Ja, maar ik zeg nogmaals dat dit, als dit gebeurde, niet uniek is. Achteraf gezien -- het is altijd een beetje gemakkelijk om achteraf te praten -- hadden we dat sterker naar voren moeten halen en hadden we moeten zeggen: het zal en het moet.

De heer **Groot**: Een paar jaren later werd er alsnog een onafhankelijk toezichtsorgaan opgericht, namelijk in 1998. Het Centraal Fonds kreeg taakuitbreiding. Dat had te maken met het feit dat het toezicht van de gemeenten naar het Centraal Fonds ging. Er was dus wel een soort onafhankelijk toezichthouder maar dat was er wel een zonder bevoegdheden. En in uw motie had u om een krachtige, onafhankelijke toezichthouder gevraagd met sanctiemogelijkheden. Waarom hebt u ingestemd met een tamelijk tandeloos Centraal Fonds?

De heer **Hofstra**: Ik moet zeggen dat ik niet alles precies kon nalopen in de zin van toen is dit gebeurd en toen is dat gebeurd. Processen zijn gegaan zoals ze zijn gegaan. Achteraf gezien hadden we daarop gewoon sterker moeten aandringen en we hadden daar als Kamer assertiever op moeten

reageren. Als u dat wilt horen, zeg ik dat graag, maar dat is achteraf praten en dat is gemakkelijk.

De heer **Groot**: Het Centraal Fonds ging wel flink aan de slag. Het kwam in een behoorlijk tempo met een aantal onderzoeken over bijvoorbeeld het bankieren door de corporaties, de treasury, het functioneren van het intern toezicht, het aangaan van verbindingen door woningcorporaties met bv's en stijgende bedrijfslasten. Telkens concludeert het Centraal Fonds dat de informatievoorziening van corporaties onvoldoende is. Las u de rapporten van het Centraal Fonds?

De heer **Hofstra**: Ja, daar nam ik zeker kennis van, op de manier zoals een gemiddeld Kamerlid dat doet. Je kunt niet alles lezen wat langs komt, maar je hebt medewerkers en je praat met mensen. In principe namen we van al die dingen dus wel kennis, maar de regering moet het doen. Wij praten wel met de regering en hebben wel standpunten en meningen, maar uiteindelijk zijn wij niet aan de bal. De regering moet het doen. Je kunt zeggen dat de Kamer er meer bovenop had moeten zitten, maar uiteindelijk moest de uitvoering door de minister of door de staatssecretaris -- wie er toen was -- worden gedaan. Die moest zorgen dat het voor elkaar kwam, dat het beter ging.

De heer **Groot**: De Kamer kan de regering natuurlijk wel op basis van die onderzoeken aansporen om in actie te komen. Is dat gebeurd naar aanleiding van de onderzoeken van het Centraal Fonds?

De heer **Hofstra**: Het punt heeft geregeld op de politieke agenda gestaan, maar niet alle politieke fracties dachten er hetzelfde over; de ene fractie staat er iets anders in dan de andere. De corporatiesector liet en laat zich bovendien ook in Den Haag en in het gebouw van de Tweede Kamer niet onbetuigd. Die mensen liepen en lopen daar ook weleens rond en praatten en praten met dezen of genen. In die zin was en is er natuurlijk altijd van alles aan de hand.

De heer **Groot**: Dat andere fracties er anders over denken, ontslaat u misschien niet van de verantwoordelijkheid om voor vergaderingen zelf dingen op de agenda te zetten.

De heer **Hofstra**: Nee, dat klopt, maar de inschatting moet worden gemaakt ... Het is niet zo handig om aan een dood paard te trekken, zeggen we in Noord-Nederland altijd. Dat is nog weleens spannend, maar dat levert niets op. Je moet dus wel die inschatting maken. Sommige dingen worden sneller door een Kamermeerderheid gedeeld en sommige dingen worden niet door een Kamermeerderheid gedeeld. Ik ben het ermee eens dat je, afhankelijk van je eigen opvatting over het onderwerp, moet doorgaan. Dit is echter een punt geweest waarover we geregeld gesproken hebben, maar ik zou alle dossiers echt moeten bestuderen om daarover meer gedetailleerde informatie te kunnen geven.

De heer **Groot**: Ja. Het is toch een beetje vreemd dat het Centraal Fonds aan de slag gaat, dat het met kritische rapporten komt -- dat is ook door de heer Van der Moolen opgemerkt -- en dat de Kamer, die zo graag wil dat er een onafhankelijk toezichtsorgaan komt, daarmee zo weinig doet.

De heer **Hofstra**: Ja, ja. Ik zeg nogmaals dat het herhaaldelijk aan de orde is geweest. Ik denk dus niet dat we kunnen zeggen dat de Kamer, aangeduid als collectief, het in die zin gemakkelijk heeft laten lopen. Er is veel over gesproken, maar bewindslieden hebben natuurlijk ook meer te doen. Het is een krachtenveld van corporaties, Aedes -- de koepel van de corporaties -- het Centraal Fonds, de bewindspersoon en het ambtelijk apparaat dat er natuurlijk ook dagelijks mee aan de gang is. Er is sprake van een ingewikkeld samenspel. Ik zeg nogmaals dat het achteraf gezien allemaal beter had moeten lopen.

De heer **Groot**: Ik ga naar het midden van de jaren negentig, dus ik doe een stapje terug in de tijd. In 1996 vond het parlementair onderzoek plaats naar de misstanden bij woningcorporatie Stichting Woningbeheer Limburg. Het eindrapport bevat de volgende verontrustende zin: "Het aantal instellingen

dat begin jaren negentig werkt met een goed functionerende professionele interne toezichthoudende structuur, is naar onze waarneming zeer gering. Kortom, in veel instellingen ontbreekt op dit moment een adequaat intern toezicht." Wat vond u van die bevinding?

De heer **Hofstra**: Ik zat in de commissie. We hebben dat inderdaad geconstateerd. Overigens, WBL was in verhouding tot dat wat later is gebleken "klein bier", maar er waren toen toch wel veel dingen. Er was toen nog veel gemeentelijk toezicht, althans, in formele zin was dat er. Bij WBL is wel heel duidelijk gebleken dat dit ook zijn mankementen heeft. We hebben daar slordigheden aangetroffen. Je kunt spreken van kleinere onjuistheden. Er was een aantal dingen dat je ook niet behoort te doen, maar het was maar klein in verhouding tot datgene wat later is gebeurd. Dat was voor de commissie toen echter wel aanleiding om dit soort aanbevelingen te formuleren.

De heer **Groot**: Ja, maar ook hiermee is vervolgens weinig gedaan. Toen was het nog "klein bier". Intussen zijn er natuurlijk veel ernstigere dingen gebeurd. Was ook dit niet aanleiding om de teugels wat meer aan te trekken of om daarop op zijn minst aan te dringen?

De heer **Hofstra**: Ook over dit rapport is een debat met de regering gevoerd en ongetwijfeld zijn daarbij moties in het geding geweest. Ook dat heeft dus bijgedragen aan het standpunt van de Kamer dat het accent meer op dit onderwerp moest komen te liggen. Misschien is de afloop al met al niet in overeenstemming met wat men graag zou willen, maar het is toen wel allemaal gebeurd. Het heeft op de agenda gestaan. Het is aan de orde geweest.

De heer **Groot**: Het is wel aan de orde geweest, maar het is toch slechts in beperkte mate vertaald in beleidswijzigingen.

De heer **Hofstra**: Als ik terugkijk, denk ik dat het allemaal te traag is gegaan en dat het misschien ook niet ver genoeg is gegaan.

De heer **Groot**: Ik ga met u naar het Kamerdebat over de brutering. Dat is een lang debat geweest van vijf termijnen. De brutering was een megaoperatie waarbij rijksleningen werden weggestreept tegen toekomstige subsidieverplichtingen. Het was een operatie van tientallen miljarden gulden. Die had tot gevolg dat woningcorporaties helemaal op eigen benen kwamen te staan. Overzag u de financiële gevolgen van die operatie?

De heer **Hofstra**: Ja. Ik denk dat ik wel mag zeggen dat ik die overzag. Het was een groot bedrag, namelijk grofweg 30 miljard gulden. Dat was het bedrag naar boven afgerond. Als je dat per woning berekent, is het nog maar 10.000 gulden of 5.000 euro, in die orde van grootte. Het waren heel grote bedragen. Typerend was dat, als ik daarover met iemand anders sprak die het dossier niet kende, hij zei: ja, je zegt 30 miljard maar je bedoelt zeker 30 miljoen. 30 miljoen is voor een normaal mens ook veel geld, maar 30 miljard is natuurlijk onvoorstelbaar veel. Maar dat bedrag was met die brutering gemoeid en ik was mij er terdege van bewust -- ik was in 1994 Kamerlid geworden -- en dit was een zeer groot dossier waarvoor ik veel tijd had. Ik heb het dossier dus van a tot z doorgeakkerd. Met mijn ondernemersachtergrond -- ik was 25 jaar ondernemer geweest toen ik Kamerlid werd -- meende ik wel te mogen zeggen dat ik wist wat er ging gebeuren en wat dat betekende. Zoals ik in het begin al zei, heeft de sector er geen centje pijn van gehad. Het is heel goed dat we dat toen gedaan hebben. Zoals het was, was het ook reuze-ingewikkeld, dus in die zin denk ik dat het alleen maar goed is geweest. Er was ook een verplichting om de huren met een bepaald gemiddeld percentage te verhogen. Ik meen dat het 3,8% was. Ja, het duurde vijf termijnen -- het is overigens helemaal niet erg als de Kamer een keer vijf termijnen hierover debatteert; dat gebeurt ook wel ten aanzien van andere zware wetsontwerpen -- maar dat kwam vooral door de opstelling van collega Duivesteijn van de PvdA. Hij had niet zo veel zin in dat wetsontwerp, maar door het kabinet-Kok I was het wel afgekaart; het zou dus gebeuren. Er is ook veel tijd besteed aan de samenleving; veel debatten zijn daarover gevoerd en er zijn veel artikelen over verschenen. Iedereen wist wel wat er ging gebeuren.

De heer **Groot**: In de stukken en in een interview dat u hebt gegeven, is ons opgevallen dat u zich er heel goed van bewust was dat de woningcorporaties in een riante vermogenspositie kwamen te verkeren. U hebt het in het interview gehad over een volkshuisvestelijk vermogen van 100 à 150 miljard gulden dat onder beheer kwam van woningcorporaties. Ik denk dat u in die tijd aardig in de richting zat. Aan wie behoort dat vermogen toe? Is het particulier vermogen of is het publiek vermogen? Hoe staat u in die discussie?

De heer **Hofstra**: Dat vond ik altijd een intrigerende vraag en dat vind ik nog steeds. Daarover is, nu ik terugkijk, door de Kamer nooit expliciet gedebatteerd. Ik ben geneigd om te zeggen dat het grotendeels publiek geld is. Het is in elk geval geen privaat geld van burgers; het is niet van de huurders. Het is ook niet van bedrijven die daarbij betrokken zijn. Corporaties zijn over het algemeen stichtingen met een zeker maatschappelijk doel. Dat zit ook in de publieke sfeer, dus ik ben geneigd om te zeggen dat het grotendeels publiek geld is. We hadden er ook in verband met de zelfregulering en de zelfstandigheid van de sector vertrouwen in dat men dat goed zou doen. Laten we ook eerlijk zijn: er zijn natuurlijk heel veel corporaties waarvan de naam hier nooit valt, die het prima doen. Die hebben we gelukkig ook, hè? Dus ... Maar ik zou zeggen dat het grotendeels publiek geld is. Dat brengt met zich mee dat ik vind dat het logisch is dat de overheid niet alleen het recht maar ook de plicht heeft om zich daar niet van af te keren maar om zich er op hoofdlijnen -- als dat kan -- mee te bemoeien.

De heer **Groot**: Een collega van u, die zich net als u heel erg bewust is van de principiële stap die met de brutering wordt gezet, is de heer Duivesteijn van de Partij van de Arbeid. Je ziet in die debatten dat hij eigenlijk een soort principieel debat wil heropenen over de hele ordening van de sector. Was dat ook uw waarneming? Hoe taxeerde u wat dat betreft de positie van de heer Duivesteijn?

De heer **Hofstra**: Dat proefde ik wel heel duidelijk bij hem. We spraken veel met elkaar. Hij heeft ook wel gezegd: dit is niet goed. Op deze manier gaat het niet goed. Dat heeft hij in die tijd inderdaad vaak ...

De heer **Groot**: Hij was net woordvoerder geworden, hè?

De heer **Hofstra**: Ja, precies. Wat ook grappig was -- hij is van de socialistische tak, om het zo maar te noemen -- is dat hij vaak tegen mij zei: dat is marktdenken. Hij wilde eigenlijk van die 3,8% af, zodat mensen over hun huur konden onderhandelen. Dan zou het misschien ook een keer minus 3,8% zijn. Nou ja, goed ... Dat waren op zich wel interessante ideeën. Maar hij stak niet onder stoelen of banken -- dat blijkt ook uit het debat -- dat hij graag verder wilde gaan, dat hij dus niet alleen dit wilde regelen maar dat hij in het verlengde daarvan ook wel iets anders wilde regelen op het punt van de ordening. Hij wilde inderdaad dingen veranderen.

De heer **Groot**: Dat debat was op enig moment best spannend. De vraag was of de Partij van de Arbeid wel voor zou stemmen. Hoe taxeerde u de positie van de heer Duivesteyn en de Partij van de Arbeid?

De heer **Hofstra**: Die was vrij duidelijk. Ik pestte hem er in debatten ook wel mee dat hij tegen wilde stemmen. Daar koketteerde hij mee, maar ik zei "dat gaat toch niet gebeuren" en dat is ook niet gebeurd en dat is ook niet gebeurd, want we zaten in dezelfde coalitie. En in het kabinet was afgesproken dat dit dossier -- dan praat ik vooral over de financiële verzelfstandiging die heel ingewikkeld was; de meeste Kamerleden begrepen dat volgens mij ook niet, maar dat is allemaal niet zo erg -- gewoon zou worden doorgezet. En daar is de sector ook niet minder van geworden.

De heer **Groot**: U taxeerde het zo, dat hij vanwege de coalitieafspraken de politieke ruimte niet had om echt een debat ten principale te voeren.

De heer **Hofstra**: Precies. En je kunt daarnaast ... Er kwamen namelijk heel veel andere dingen langs en die debatten heeft hij altijd aangegrepen om ook

dit soort dingen ... En ik vind dat dit moet kunnen, dat dit heel goed is in een parlement. Maar dit hebben we gewoon met elkaar doorgezet en daaraan heeft ook de PvdA steun gegeven. Het CDA deed dat trouwens ook.

De heer **Groot**: Dank!

De **voorzitter**: De heer Oskam.

De heer **Oskam**: Ik ga even terug naar de motie. Net kwam die motie ter sprake over dat onafhankelijke toezichtsorgaan. Die motie is niet uitgevoerd en u reageerde daar vrij laconiek op. U zei: ja, dat is vaker het lot van moties. Dit was echter best een belangrijke motie. Daar zat echt een visie, een idee, achter. U had ook een groot deel van de Kamer mee. Ik zou dan ook denken dat u de minister of de staatssecretaris daarop ging aanspreken.

De heer **Hofstra**: Natuurlijk. Dat zal ongetwijfeld ... Dat is ook gebeurd, maar die zegt ook weer dingen terug. Dat is in het verleden ook al gebeleden. Hij zegt dan: ja, maar ik heb hiermee te maken en ik heb daarmee te maken. Er was blijkbaar maar een gezichtspunt, dus in die zin was er wel discussie. Maar er is altijd een strijd tussen de Kamer en bewindspersonen of tussen de Kamer en het kabinet. Als we het als Kamer zo belangrijk hadden gevonden dat we gezegd hadden: ja, nu gaan we hier echt een punt van maken ... Dan hadden we ook kunnen zeggen: we sturen een staatssecretaris of een minister weg. Dat is niet gebeurd. Daarvoor was het conflict eigenlijk niet groot genoeg. Bewindslieden reageren namelijk ook wel weer zo dat je op de een of andere manier verder kunt.

De heer **Oskam**: Dat was in algemene zin, maar welke argumenten bracht de minister naar voren om die motie niet uit te voeren en waarom namen jullie daar genoeg mee?

De heer **Hofstra**: Ik denk dat dat gezeten heeft in de taak die het departement zelf had en in de taken die de bestaande clubs al hadden. Vaak is het zo dat, als je dit soort dingen wilt veranderen, iedereen een mening

heeft. Geen enkele organisatie vindt het leuk om opgeheven te worden en niemand vindt het leuk om werkloos te worden. Volgens mij lag de argumentatie van staatssecretaris Tommel -- ik denk dat hij het is geweest -- op dat vlak.

De heer **Oskam**: Er was geen aanleiding om het hard te spelen?

De heer **Hofstra**: We kunnen vaststellen dat dit niet is gebeurd.

De heer **Oskam**: Nee. Een ander punt dat u net noemde, was de invloed van Aedes op het debat. Kunt u daar iets meer over vertellen?

De heer **Hofstra**: Lobbyisten heb je in soorten en ook in grote aantallen, zoals u weet. Aedes was onder Van Leeuwen en is nu onder Calon nu eenmaal een geoliede lobbymachine. Daar is niets mis mee. Aedes is daarvoor in het leven geroepen. Als Kamerlid moet je daarmee echter wel een beetje verantwoord omgaan, laat ik het zo zeggen. Mijn opvatting is altijd geweest dat je je tegenover lobbyisten steeds goed moet realiseren dat ze een bepaalde boodschap hebben, dat ze een pet op hebben van een bepaalde club. Ik heb nog nooit, maar dan ook echt nooit, een amendement of een motie van een lobbyist een-op-een overgenomen. Ik vind namelijk ook dat een Kamerlid zelf onder woorden moet kunnen brengen wat hij bedoelt. Je kunt je best door lobbyisten laten beïnvloeden, net zo goed als je je door anderen laat beïnvloeden met wie je praat, maar mijn private opvatting is dat jij verantwoordelijk bent. Het kan nooit zo zijn dat je zegt dat je het amendement of de motie een-op-een overneemt. Aedes kwam -- andere lobbyisten doen dat ook wel -- met moties en amendementen enzovoorts langs.

De heer **Oskam**: Hadden ze veel invloed? Is dat uw taxatie?

De heer **Hofstra**: Hoe gaan die dingen? Naarmate je elkaar beter kent, heb je meer invloed. Je kunt wel zeggen: ik ga een afspraak maken. Dan heb ik een geweldig verhaal en dan zal ... Maar de beste lobby is het hebben van

geregeld contact en kleine dingetjes en ... In die zin waren ze er altijd wel bij en waren ze actief.

De heer **Oskam**: Had u zelf regelmatig contact met Aedes?

De heer **Hofstra**: Nou, ... Eigenlijk had ik dat meer als ze eens langskwamen, of ik had een bijeenkomst, een werkbezoek of zo. Dan waren ze er ook vaak bij. Of ik was bij een corporatie op bezoek. Soms waren ze er dan ook bij. Het is echter niet zo dat ik het contact nadrukkelijk zocht. Ik ga er namelijk van uit dat ik het wel hoor als iemand iets te melden heeft.

De heer **Oskam**: En woordvoerders van andere fracties?

De heer **Hofstra**: Dat is voor mij een beetje moeilijk te beoordelen. Dat is natuurlijk altijd verschillend. Dat weten we allemaal. Er zit een netwerk onder, maar ik vind het lastig om daarover ook in dit kader een duidelijke uitspraak te doen.

De heer **Oskam**: We gaan naar het BBSH. U zei dat het een gedrocht van een regeling was, dat er iets werd aangebouwd en dat er iets werd weggehaald. Dat gebeurde in de tijd van staatssecretaris Tommel zeker. In 1997 introduceerde hij het taakveld leefbaarheid. U was een van de weinigen in die tijd die daar bedenkingen bij had. Waarom was u erop tegen?

De heer **Hofstra**: Dat had meer met efficiency te maken. De corporaties moeten die huisvesting bieden voor mensen met lagere inkomens en dan moet je ze niet afleiden met allerlei dingen daaromheen. En het begrip "leefbaarheid" is natuurlijk ook een ontzettend vaag en ruim begrip. Dat hebben we later gezien. Ik zag gisteren ook weer een opsomming in de krant van wat hier aan de orde is geweest. Toen dacht ik: nou ja, je kunt dat begrip heel ruim opvatten. Mijn opvatting was: doe dat niet. Als de riolering niet goed is ... Al zijn alle gebouwen van de corporatie, in onze ordening zorgt de gemeente voor de riolering. Als er bomen moeten worden aangeplant of juist moeten worden weggehaald, moeten gemeenten dat doen. Ik was er bang

voor dat men allemaal kosten ging maken voor zaken die eigenlijk te ver van het wonen afstonden. Maar leefbaarheid was wel een mooi begrip. Iedereen vond het prachtig; je kon mensen aan het werk helpen, je kon een mooie boot, het ss Rotterdam, voor de deur leggen en ... Nou ja, daar was ik ook tegen, maar ik kreeg helaas niet genoeg steun om het ook echt uit het veld te zien gaan.

De heer **Oskam**: Twee jaar daarvoor had u een interview gegeven voor het CG Magazine. Daarin had u het VVD-standpunt uiteengezet. Dat was heel duidelijk: sociale woningbouw en verder niets.

De heer **Hofstra**: Ja. Beperk je tot je kerntaken en laat je niet afleiden door allerlei andere grappen en grollen die alleen maar geld kunnen kosten. Dat was mijn gedachte. Dat zou namelijk ten koste gaan van de kerntaak die je biedt, ten koste van de huurders.

De heer **Oskam**: U was ertegen. Wie waren de grootste voorstanders van uitbreiden met leefbaarheid?

De heer **Hofstra**: Ik geloof dat eigenlijk alle andere fracties wel voor waren. Er waren niet zo veel tegenstanders. Ik geloof dat ik de enige was. Nou, dan is het een kwestie van koppen tellen en overgaan tot de orde van de dag.

De heer **Oskam**: Ja. U dacht er ook over mee en in 2001 pleitte u voor uitbreiding van de taakvelden van de corporaties met de prestatievelden "verkoop van huurwoningen" -- het komt neer op wat u net zei: veel te veel sociale huurwoningen -- en "wonen en zorg". Kunt u ons meenemen in uw visie? Waarom kwam u daarmee?

De heer **Hofstra**: Het verkopen van woningen is natuurlijk heel duidelijk. Ideologisch zeggen liberalen dat die sector veel en veel te groot is, dus dat we ook moeten verkopen. Dat heeft een bijkomend voordeel, namelijk dat je geld vrijmaakt als je woningen verkoopt. Dat kun je mooi gebruiken voor je kerntaken. Het mes sneed dus aan twee kanten.

Wat zorgen en wonen betreft hadden we een andere, rare constellatie. Vaak zit in de zorg ook de component wonen. De zorg brengt immers heel veel kosten met zich mee, veel meer dan alleen die voor het wonen. Daardoor werd het ook heel erg onduidelijk. Als je zegt dat het wonen in het kader van wonen en zorg bij de corporaties komt, moet je voorkomen dat je die zorg meeneemt. Er was dus eerder sprake van een afbakeningsprobleem dan van een efficiencyprobleem. Toen is de afspraak gemaakt -- daarover zijn ook Kameruitspraken gedaan en de opvattingen van de regering gegeven -- dat we heel strikt een scheiding zouden aanbrengen tussen de wooncomponent binnen de zorg en de rest van de zorg.

De heer **Oskam**: Ik knip het even, want verkoop van huurwoningen is natuurlijk een ander punt. Dat is een principieel punt voor de VVD, maar het kwam er niet van. Hebt u de staatssecretaris daar nog op aangesproken?

De heer **Hofstra**: Dat is een punt waar wij steeds op terug zijn gekomen omdat het een prachtige mogelijkheid is om niet alleen de sector meer geld te geven voor zijn kerntaak, maar vooral ook ons ideologische doel dichterbij te brengen dat mensen meer een eigen woning kunnen hebben. Het was heel grappig dat ik in die tijd met collega Duivesteijn zelfs nog een aparte wettelijke regeling heb kunnen maken voor mensen met een laag inkomen die een huurhuis hebben: in plaats van individuele huursubsidie, zoals het toen nog heette, zouden ze steun krijgen om een stukje van de hypotheekrente te betalen onder het mom van "laat iedereen zo veel mogelijk zijn eigen woning hebben". Ideologisch was de verkoop van die woningen dus een prima punt. We hebben er ook steeds over gedebatteerd, want wij vonden dat dat eigenlijk meer moest gebeuren, maar ja ... Sommige corporaties deden het wel, andere wat minder. Er waren ook verschillende aanleidingen voor om het niet of niet zo sterk te doen, maar ik denk dat het ook in deze tijd nog steeds een heel belangrijk actiepoint zou moeten zijn. Als dat in de nieuwe ordening meegenomen zou worden, zou dat denk ik heel verstandig zijn.

De heer **Oskam**: Even nog concreet naar mijn vraag. Hebt u de staatssecretaris erop aangesproken? U hebt het punt naar voren gebracht, er is over gedebatteerd, maar uiteindelijk is het er niet gekomen.

De heer **Hofstra**: Nou, het is er wel, maar mondjesmaat. Ook bij de nota "Mensen, wensen, wonen" was dat een van de belangrijke punten. Dit punt is in die zin dus niet ondergesneeuwd. Het is bij politieke debatten en begrotingsbehandelingen steeds teruggehaald, alleen is het verschijnsel tot nu toe helaas minder omvangrijk dan wij hadden gehoopt.

De heer **Oskam**: Oké. Ik kom nog even op het zorgen en wonen. U bent daar altijd heel duidelijk in geweest: schoenmaker, houd je bij je leest; corporaties gaan over wonen en niet over zorg. Vermoedde u problemen op dat gebied?

De heer **Hofstra**: Dat is altijd lastig. Je zit aan het begin en denkt: als wij het zo gaan regelen ... Het probleem dat ik voorzag -- ik kan niet helemaal beoordelen of dat ook ontstaan is -- is dat bepaalde zorgdelen toch heel geleidelijk en misschien min of meer vanzelf bij de corporaties terecht zouden komen. Ik denk dan aan eenvoudige dingen van zorg, zoals thuishulp; dat is ook een politieke discussie. Hoe nuttig dat voor de mensen die het krijgen misschien ook is, dat vind ik niet zuiver in de efficiency en de rationalisatie van de woningcorporaties.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Groot.

De heer **Groot**: Hij is al even aangestipt: de nota "Mensen, wensen, wonen" van staatssecretaris Remkes, de eerste grote beleidsnota sinds de nota "Volkshuisvesting in de jaren '90". U doet de heer Remkes een aantal voorstellen over een beleidskader, het afstoten van sociale huurwoningen, prestatieafspraken met gemeenten. U vindt de sturingsvoorstellen te betuttelend en een te grote inperking van het ondernemerschap. Kunt u dat toelichten? De heer Remkes is toch een geestverwant van u, een liberaal. Het is nogal wat als u uw eigen staatssecretaris van betutteling beticht.

De heer **Hofstra**: Nou ja, het kan ook niet zo zijn in de politiek dat je tegen partijgenoten nooit eens een kritische opmerking maakt.

De heer **Groot**: Natuurlijk niet.

De heer **Hofstra**: Het was een heel dik verhaal, die nota "Mensen, wensen, wonen". Prachtige foto's en tekeningen erin, allemaal voorbeelden, het was echt geweldig. De grondlijn van het verhaal vond ik ook prachtig. Daar steunde ik de staatssecretaris ook volledig in. De nota straalde ook uit dat mensen mondiger zouden moeten zijn op het punt van wonen: meer eigenwoningbezit, huurwoningen verkopen, geweldig. Omdat het echter zo'n dik verhaal was, zaten er ook wel dingen in waarvan ik dacht: nou, nou. Dat ging niet alleen om corporaties, want deze nota betrof wonen in de breedte. Het ging dus ook over projectontwikkelaars, aannemers, privépersonen die een huis hebben of dat verkopen. Ik kwam af en toe dingen tegen die ik betuttelend vond, maar ik zou het jammer vinden als de inbreng van de VVD-fractie bij deze belangrijke nota wordt teruggebracht tot: ze vonden het betuttelend. Nee, wij vonden het volgens mij in principe een prima plan, met goede doelen en goede lijnen, alleen zaten er wel een paar elementen in -- ik nam vaak geen blad voor de mond, zoals u wellicht weet -- waarvan ik zei: dat vind ik niet nodig, dat vind ik betuttelend, het kan wel zonder. Zo moet u dat zien.

De heer **Groot**: U zegt dus: de kwalificatie "betuttelend" doet geen recht aan wat ik er echt van vond.

De heer **Hofstra**: Nee. Als u het naleest ... Ik heb het allemaal niet zo precies nagelezen, maar ik zou het jammer vinden als dat nou de conclusie van de VVD-fractie over dit toch wel belangrijke stuk was. Ik denk dat onze grondtoon was dat het prima was, dat er een goede visie achter zat, maar dat bepaalde uitwerkingen nodig waren. Die moesten daarna natuurlijk nog plaatshebben. Dan zouden we daar wel op moeten letten opdat we wel bij de les zouden blijven. Dat was een beetje mijn waarschuwing op dat punt.

De heer **Groot**: De plannen uit de nota "Mensen, wensen, wonen" zouden uitgewerkt worden in een nieuwe woonwet. Dat is ook gebeurd. Een ontwerp daarvan is naar de Raad van State gestuurd, maar de opvolger van de heer Remkes -- dat is mevrouw Dekker, met een tussenpoos van de heer Kamp -- besluit het wetsvoorstel niet bij de Tweede Kamer in te dienen. Hoe vond u dat en hoe verklaart u dat?

De heer **Hofstra**: Die Woonwet is wat mysterieus. Wij hebben dat ding nooit gezien. Officieel is hij ook nooit naar buiten gekomen. Hij heeft de Raad van State gehaald en ik geloof dat er ook een advies over is uitgebracht. Ik weet niet hoe het u vergaat als Kamerlid, maar ik had op een gegeven moment een hekel aan geheime dingen of geheime overleggen. Wat later opviel, was dat we daar in deze sector niet zo veel last van gehad hebben; andere sectoren wel. Ik wist het dus niet en ik wilde het ook niet weten, want het heeft nooit iets betekend. Het is nooit verder gekomen dan het departement, bij een bewindspersoon. Ik was ook niet in het bezit van de integrale tekst van dat wetsvoorstel.

De heer **Groot**: Ja, maar die wet was toch gewoon een codificering, een uitwerking, van de nota "Mensen, wensen, wonen"? Zo kun je dat zien. Het is toch gek dat een staatssecretaris van uw politieke kleur vier jaar lang aan een woonwet werkt en dat de opvolger die wet zo even opzijzet?

De heer **Hofstra**: Ik moet echt zeggen dat ik niet zou weten hoe het zit. Ik kan me voorstellen dat er bij de vorming van het kabinet -- er zat toen een kabinetswisseling tussen, van Kok II naar Balkenende I, als ik het me goed herinner -- ook dingen zijn besproken, maar ik zat niet in ons kernteam bij de formatieonderhandelingen. Ik kan u daarover dus geen enkele mededeling doen, anders dan speculatief, en dat doe ik hier liever niet.

De heer **Groot**: U zat niet bij het kernteam van de formatieonderhandelingen -- dat is natuurlijk een heel klein clubje -- maar werd u op volkshuisvestelijk gebied niet betrokken bij de inzet van de VVD bij de formatie? Of ging dat helemaal buiten u om?

De heer **Hofstra**: Het zou best kunnen dat het helemaal buiten mij om is gegaan. Ik kan mij niets herinneren ten aanzien van de Woonwet. Nogmaals: met openbare stukken en openbare debatten heb je al genoeg te doen. Ik had er geen behoefte aan om dingen die ik niet wist, die ik niet mocht weten of waarover ik niet mocht praten -- dat is ook nodig voor een parlementariër - te weten. Ik heb mij daar dus nooit in verdiept.

De heer **Groot**: Als het gaat om het uitzetten van beleidslijnen voor de volkshuisvesting in een nieuw regeerakkoord, is de woordvoerder volkshuisvesting daar toch bij betrokken, lijkt mij. Is u niets gevraagd?

De heer **Hofstra**: Nee, kijk, natuurlijk raak je er in dat stadium wel bij betrokken -- dat hangt ook een beetje van de pikorde af; u weet hoe dat gaat in een politieke fractie -- maar ik kan mij op dit punt niets concreets herinneren. Wij hadden met die beleidsnota de lijnen uitgezet. Het was te verwachten -- dat verwachtte de Kamer volgens mij ook -- dat die werden gecontinueerd. De veranderingen met de verkiezingen die ertussen zaten, waren volgens mij ook niet van dien aard dat het op dit punt, dat toch vrij breed gedragen werd in de Kamer, opeens anders werd. Misschien zijn er heel platvloerse en praktische dingen geweest op grond waarvan we zeiden: laten we dat maar niet meer doen; we gaan het anders doen. Ik kan u daar helaas niets over melden.

De heer **Groot**: U had toch betrekkelijk weinig invloed in die tussenfase.

De heer **Hofstra**: Ik weet niet hoe u dat wilt taxeren, maar ...

De heer **Groot**: Dat concludeer ik.

De heer **Hofstra**: Dat zijn dan uw woorden. Kijk, je hebt als Kamerlid ettelijke portefeuilles. Dit was niet mijn belangrijkste portefeuille. Er waren ook collega-fractiegenoten die zich met dit onderwerp bemoeiden. Nogmaals: wat ik mij van die zaak kan herinneren, is dat ik die wet nooit heb gezien. Ik wist

dat hij er was, want je sprak natuurlijk weleens iemand, ook collega's, maar ik heb hem nooit gezien, ik heb het advies van de Raad van State nooit gezien en ik heb verder ook niet echt nauwkeurig gevolgd wat daarmee is gebeurd, anders dan dat ...

De heer **Groot**: U zei: ik wilde het ook niet zien, want ik wilde niet veel te maken hebben met dat geheime gedoe.

De heer **Hofstra**: Mijn ervaring is dat je er als Kamerlid alleen maar last van hebt als je dingen weet die je niet mag vertellen. Dat is alleen maar lastig. Er begon een nieuw kabinet, met nieuwe mensen op deze post. Ik moet u het antwoord op deze vraag verder schuldig blijven.

De heer **Groot**: Hebt u bij de aanvang van de nieuwe kabinetsperiode met minister Dekker overleg gevoerd over de lijnen die zij wilde uitzetten?

De heer **Hofstra**: Ja, dat gebeurde natuurlijk wel. Als je in de coalitie zit en als de bewindspersoon van je eigen partij is -- dat maakt het wel wat makkelijker dan wanneer hij of zij van een andere partij is; overigens is dat ook mijn ervaring met de andere partijen in een coalitie -- spreek je toch vrij gemakkelijk met bewindslieden; dat is ook met mevrouw Dekker gebeurd.

De heer **Groot**: Daarin zal mevrouw Dekker dan toch hebben toegelicht dat zij een andere koers ging varen?

De heer **Hofstra**: Ja, maar het is mij nooit opgevallen dat wij zouden afwijken van de lijnen die Johan Remkes had uitgezet. Volgens mij ging het gewoon in die lijn door, alleen moesten er nog dingen worden uitgevoerd. Zo hebben we eerder vandaag al allerlei dingen bij de kop gehad die niet goed waren gegaan of nog niet volledig waren uitgevoerd. Ik verwachtte gewoon een consistente lijn.

De heer **Groot**: Eén belangrijke koerswending was natuurlijk wel de veel grotere nadruk die minister Dekker weer ging leggen op zelfregulering, terwijl Remkes de teugels wat meer wilde aantrekken.

De heer **Hofstra**: Dat heb ik niet zo ervaren. Dat sneeuwt misschien ook een beetje onder als je op wat langere termijn beziet hoe dat allemaal gelopen is. De zelfregulering was ingezet. Dat vind ik ook helemaal geen vies woord. Het is heel goed dat zo'n sector zichzelf kan redden, ook met intern toezicht. Ik bespeur daarin dus niet zo'n groot slagverschil als u nu suggereert.

De heer **Groot**: Ik ga even terug naar het punt dat de heer Oskam al heeft aangekaart: het BBSH, het Besluit beheer sociale-huursector. U zei dat dit door alle verbouwingen een nogal gammal bouwwerk was geworden. Kunt u nog een keer zeggen wat u daarmee nu precies bedoelt?

De heer **Hofstra**: Ik ben zelf van huis uit technicus en geen jurist, maar ik heb mij laten vertellen dat de koppeling van het BBSH aan de Woningwet -- dat was de juridische verankering van dit besluit -- juridisch niet helemaal de toets der kritiek zou kunnen doorstaan. Anders gezegd: als er rechtszaken zouden komen op grond van dit besluit, was het de vraag of het allemaal goed zou gaan. Of die er zijn geweest, weet ik niet.

De heer **Groot**: Omdat alles in AMvB's hangt en niet echt in wetten?

De heer **Hofstra**: Het is een besluit dat onder een wet hangt. Juridisch was er, zo begreep ik, wel iets op aan te merken. Als je inhoudelijk keek, naar de teksten, de omvang van het verhaal en al die verbouwingsstappen, die aanpassingsstappen, was dit denk ik een aardig voorbeeld van regelgeving die je gewoon eens een keer over het weekend zou moeten vernieuwen: dit was de oude en dit is de nieuwe.

De heer **Groot**: Wat hebt u eraan gedaan om ervoor te zorgen dat dat gammele bouwwerk ...?

De heer **Hofstra**: Ik heb het niet allemaal zo letterlijk nagelezen, maar ik denk dat ik vaak op deze zaak heb gewezen en heb gezegd: we moeten tot een integrale herziening komen van het BBSH, in welke vorm dan ook. Of het nu in die vorm of een andere vorm gebeurt, is allemaal prima, maar ik vond dat wij gewoon de regelgeving eens moesten updaten, actualiseren. Dan zouden ook de vitale dingen als toezicht daarin beter geregeld moeten worden.

De heer **Groot**: Maar u hebt er geen tijds-klem opgezet, bijvoorbeeld via een motie: laten wij het per die datum nu eens gewoon regelen.

De heer **Hofstra**: Nou, ongetwijfeld. U weet hoe dat gaat: moties hebben vaak een tijds-limiet. Maar ja, één ding weet je zeker: de tijd tikt door. Ik kan het zo niet allemaal adstrueren aan de hand van concrete moties en dergelijke, maar het punt zal ongetwijfeld gemaakt zijn, ook bij begrotingsbehandelingen: wanneer krijgen we dit en wanneer krijgen we dat?

De heer **Groot**: Ik wil even met u naar een andere motie, die dateert van februari 2004. Dan dient de heer Koopmans een motie in waarin de regering wordt verzocht om zo spoedig mogelijk met voorstellen te komen om de overheidsregelgeving met betrekking tot woningcorporaties te verminderen. U was mede-indiener van die motie. Het gaat dan om administratieve lasten. Wat was uw reden om die motie in te dienen?

De heer **Hofstra**: Waarschijnlijk was dat, naast al die andere pogingen -- dit ging dan via de administratievelastenlijn -- een poging om daar nu eens werk van te maken. Kijk, verminderen wil niet zeggen dat je je invloed ook vermindert. Er was heel veel regelgeving. Het BBSH was daar een voorbeeld van, maar er was meer. De gedachte was: schrijf het nu eens opnieuw op, doe het eens wat compacter en laat meer ruimte aan andere partijen om hun zelfstandigheid in te vullen, maar zorg ervoor dat dit effectief is. Ik bedoel er eigenlijk steeds hetzelfde mee. Daarom heb ik die motie gesteund.

De heer **Groot**: Je ziet later dat minister Dekker het oppakt en met die motie in de hand niet overgaat tot het verscherpen van de informatieopvraag bij woningcorporaties, onder andere door het Centraal Fonds. Het Centraal Fonds heeft al veel eerder in een aantal rapporten die ik heb genoemd, geklaagd over onvoldoende informatievoorziening. Is het dan handig om zo'n motie in te dienen? Er wordt al weinig ... De interne governance loopt niet goed, er wordt te weinig informatie gegeven en juist dan komt u met een motie die tot gevolg heeft dat er nog minder informatie komt.

De heer **Hofstra**: Nou, nogmaals: dat zou niet hoeven. Een vermindering van de regeldruk en regelgeving hoeft niet te betekenen dat de regels die je handhaaft, minder effectief zouden zijn. In het algemeen ben ik ervoor om te zeggen: doe minder regels, maar wel effectieve regels. Hoe de verdeling is tussen corporaties en het Centraal Fonds ... Volgens mij heeft het Centraal Fonds zelf tamelijk veel middelen richting corporaties om dingen te achterhalen en op te vragen. Of daar nu echt zo veel meer voor nodig was, kan ik niet beoordelen. Ik denk dat het logisch was om deze motie richting de regering toch aan te nemen om op dit punt tot versnelling van het onderwerp te komen.

De heer **Groot**: Waarop baseert u het idee dat woningcorporaties last hadden van te veel administratieve lasten? Er was immers een hele bureaucratische last van hen afgevallen. We hebben eerder gehoord dat het hele departement dat toezicht hield, met meer dan 1.000 man -- mannen en vrouwen -- was ingekrompen. Er was dus juist een heleboel regelgeving weggevallen. Wat was uw waarneming? Dat er nog wel ...?

De heer **Hofstra**: Het ging er niet zozeer om, de corporaties te ontlasten. Als je dat als overheid allemaal wilt doen, ben je ook aan de kant van de overheid menskracht kwijt. Daar is het dus ook goed, qua kosten en organisatie, om het te versimpelen. Nogmaals: mijn belangrijkste punt zou effectievere regelgeving zijn geweest, want er waren heel veel ingewikkelde regels die eigenlijk niet echt nuttig of nodig waren als je er goed naar keek.

De heer **Groot**: De Woonwet, waar staatssecretaris Remkes heel lang mee bezig is geweest, komt er uiteindelijk niet. Het duurt nog acht jaar, tot 2011, voordat er uiteindelijk wet- en regelgeving naar de Kamer wordt gestuurd. Hebt u er een verklaring voor waarom deze dingen zo lang duren?

De heer **Hofstra**: Als je een deel van je leven ondernemer bent geweest, zoals ik, dan verbaas je je er heel erg lang over dat de overheid wel erg groot en omvangrijk is, vaak heel bureaucratische processen heeft en er ook heel lang over doet. In mijn tijd in de politiek is dat idee niet anders geworden. Van binnenuit zie je dan ook dat dingen ingewikkeld geregeld zijn en veel tijd kosten. Zoals ik zo-even al zei: de tijd schaft niet, de tijd gaat altijd door, dus als je niet op tijd bent, dan ben je weer te laat.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Oskam.

De heer **Oskam**: Ik kom terug op twee punten die in het gesprek aan de orde kwamen. Over het betuttelende zei u: ik zou het jammer vinden als de VVD zo wordt weggezet, want we waren het in grote lijnen eens met de plannen van Remkes, al moest er op onderdelen nog wel flink gesleuteld worden. Welke specifieke onderdelen waren dat?

De heer **Hofstra**: Dat ging vaak om dingen als regelgeving. De visie die in die nota is verwoord, was op zich een liberaal verhaal: geef ieder zijn eigen rol. Dat kunnen burgers, bedrijven, corporaties, of de overheid zijn. De voorbeelden liggen altijd op het terrein van ... Er waren ook voorbeelden uitgewerkt in dat heel dikke verhaal, in de vorm van bijlagen. Dan zeg je: dat lijkt me toch niet allemaal nuttig en nodig. Dat heeft allemaal te maken met de bureaucratie en de regelgeving.

De heer **Oskam**: Maakt u het eens iets concreter? Waar moeten we aan denken? Waar zat bij u de pijn?

De heer **Hofstra**: Nou ja, wat kwam er aan de orde? Bijvoorbeeld de manier waarop allerlei dingen in een bouwplan worden voorgeschreven, of allerlei

verplichte overlegsituaties. Op een gegeven moment zie je dat dat ook wel wat minder zou kunnen.

De heer **Oskam**: Er was te veel regelgeving, er zat te veel administratieve druk op.

De heer **Hofstra**: Ja. De hoofdlijn, de visie, was prima. Daar was ik het van harte mee eens. Maar bij de uitwerking: let op dat we het niet weer te ver uitbreiden, enzovoorts.

De heer **Oskam**: Als wij kijken naar de standpunten van de VVD, werd dan ook bijvoorbeeld ondernemerschap in dat plan te veel beperkt?

De heer **Hofstra**: Nou, ik denk niet dat je dat op voorhand kunt zeggen, want er zaten voor ondernemers heel veel positieve dingen in die hele visie. Als je zegt dat mensen vooral een eigen woning moeten kunnen hebben als ze dat willen en kunnen, en dat de huur ook heel sterk moet kunnen zijn, los van corporaties, in de vorm van particuliere huur, dan zitten daar voor het bedrijfsleven op zich ook heel veel mogelijkheden in. Dat bracht de nota ook met zich mee, dus ik had echt niet de behoefte om, vanuit het bedrijfsleven bezien, te zeggen: dit is te beperkt of te eng opgezet vanuit de overheid.

De heer **Oskam**: U zei net tot twee keer toe, in antwoord op vragen van de heer Groot: wonen was niet mijn belangrijkste portefeuille. Wat was uw hoofdportefeuille?

De heer **Hofstra**: Mobiliteit. Autobelasting en dat soort zaken.

De heer **Oskam**: Gold dat ook voor de andere woordvoerders wonen, dat zij zware portefeuilles ernaast hadden?

De heer **Hofstra**: Dat was heel verschillend, afhankelijk van of je in een kleine of een grote fractie zat. Bij de grote fracties is volkshuisvesting, zeker historisch gezien, vaak wel een belangrijk onderwerp. In een grote fractie is

het dus vaak een van je belangrijkste dingen als je woordvoerder op dat terrein bent. Bij ons heette het niet zozeer volkshuisvesting; wij noemden het wel wonen. Bij een kleinere fractie ligt het natuurlijk heel anders. Dan moet je wel heel veel dingen ernaast doen, anders krijg je het niet rond met elkaar. Dat is dus heel verschillend.

De heer **Oskam**: Kreeg het onderwerp "wonen" wel voldoende aandacht van de Kamer?

De heer **Hofstra**: Ik vind van wel. Als je kijkt naar alle dingen die gebeurd zijn en die natuurlijk laakbaar zijn vanuit verschillende oogpunten, zeg ik als iemand die jarenlang volksvertegenwoordiger is geweest -- dat was ik inderdaad lang, ook op dit dossier -- niet dat ik mezelf daar heel erg negatief bij betrokken zou voelen. Nee. Ik denk dat de Kamer geregeld over deze onderwerpen heeft gesproken en heel veel dingen aan de orde heeft gehad met amendementen en moties. Over dingen die bij corporaties misgegaan zijn -- dat zijn er vele -- zou ik willen zeggen: dat ligt primair aan de corporatie, de directie en de raad van commissarissen; vervolgens komt het toezicht zoals we dat in de sector georganiseerd hebben, dan de regering en dan de Kamer.

De heer **Oskam**: Bij de debatten en algemeen overleggen was iedereen altijd wel aanwezig.

De heer **Hofstra**: Ja. In de commissie over volkshuisvesting kwam altijd veel aan de orde -- dat was tenminste zo in de jaren dat ik er zat; ik weet niet precies hoe het nu is -- werden vaak debatten georganiseerd en was de opkomst hoog.

De **voorzitter**: De heer Groot vervolgt.

De heer **Groot**: Ik heb nog een paar aanvullende vragen. Ik ga eerst nog even naar het bruteringsdebat, want dat is toch het laatste grote debat geweest dat zo uitgebreid werd gevoerd. U hebt al gezegd dat uw collega

Duivesteijn heel weinig politieke ruimte had. Hoe lag dat voor andere fracties, inclusief de uwe, bij de bruteringswet? Wat viel er nog te ...?

De heer **Hofstra**: Bij ons in de fractie was het eigenlijk geen groot probleem. Het stond ook in het regeerakkoord, hè, dat dit zou gebeuren. De kaders waren dus heel duidelijk. Als je de liberale bril opzet, vind ik dat de bruteringswet een heel verdedigbare en verstandige actie is geweest. Ik zeg nogmaals dat de bruteringswet volgens mij eigenlijk door iedereen toch wel als goed is ervaren. Ik heb daarover later nooit teruggehoord dat het verkeerd is gegaan. Dat was dus niet zozeer een probleem. Bij ons in de fractie is het natuurlijk wel aan de orde geweest, want het ging uiteindelijk om veel geld. Wij hadden daar echter niet veel verschil van mening over en konden vrij naadloos aansluiten bij de opvatting van de regering op dit punt. We hebben wel aan de vijf termijnen meegedaan.

De heer **Groot**: Het was toch een beetje tekenen bij het kruisje, maar u tekende ook graag bij het kruisje. Kan ik het zo samenvatten?

De heer **Hofstra**: Nou ja, ik had op bepaalde onderdelen misschien liever nog iets gewijzigd, maar het is niet echt realistisch om dat te doen als je weet dat de staatssecretaris -- dat was Tommel in dit geval -- dan met de hele handel onder zijn arm terug moet naar het veld. Heerma was er al mee begonnen en ik geloof dat er al twee jaar lang over gepraat was, met allemaal clubs en berekeningen zus en berekeningen zo. Wijzigingen aanbrengen doe je, denk ik, alleen als je per saldo zegt, alles afwegend: dit vinden wij niet goed. Dat was echter beslist niet het geval. Het was op zich een goed plan.

De heer **Groot**: U bent twaalf jaar Kamerlid geweest, zoals ik in het begin al zei. U omspannt een heel lange periode. U volgt de actualiteit nog steeds, neem ik aan. Mag ik dat aannemen van een politicus? Is uw beeld van de sector in de loop der jaren veranderd, of is het hetzelfde gebleven?

De heer **Hofstra**: Ik was -- het is misschien goed om dat te melden -- ook nog vier jaar lid van de Eerste Kamer. Toen zag ik ook nogal wat dossiers langskomen. In zijn algemeenheid vind ik nog steeds dat corporaties zich wat meer zouden moeten openstellen voor de moderne governance. Er zijn volgens mij nog te veel raden van commissarissen die zo gesloten zijn als een oester, waar de een eruit gaat en de ander weer binnenkomt. Er wordt wel een advertentie gezet, maar alleen omdat het moet, want er is al iemand gekozen voor die taak. Die zaak moet dus wel opgeschud worden, maar dat moeten de corporaties primair zelf doen. In die zin zie ik nog wel heel veel dingen die er vroeger ook waren. Daarnaast zie je toch ook wel weer dingen die de goede kant opgaan. Ik denk dat we zouden moeten helpen door de sector kleiner te maken.

De heer **Groot**: U zei: twintig jaar na de verzelfstandiging -- we hebben het intussen over twintig jaar -- gaat het nog steeds niet goed met het interne toezicht. Is het niet een beetje gratis om te zeggen dat corporaties dat zelf moeten oplossen? Moet er dan toch ook niet ingegrepen worden?

De heer **Hofstra**: Misschien kan de overheid dat stimuleren door bijvoorbeeld het BBSH te herzien, te moderniseren en de governance wat duidelijker voor te schrijven, met nog wat nadere bepalingen. Ik vind het wel jammer dat de corporaties -- dat zijn toch belangrijke clubs in onze samenleving -- daar niet zelf wat beter op inspelen, want er zijn best veel goede voorbeelden. Men kan dat doen als men wil. Men heeft die verantwoordelijkheid ook zelf.

De heer **Groot**: Er zijn natuurlijk heel veel corporaties waar wel slagen zijn gemaakt. Dat is in verschillende verhoren hier benadrukt. Het gaat er natuurlijk om dat het, waar het fout gaat, heel grote gevolgen kan hebben. Zou dat naar uw opvatting dan niet toch moeten leiden tot het strakker aantrekken van de teugels?

De heer **Hofstra**: Op het punt van de governance kan ik mij voorstellen dat de overheid zegt, gelet op wat er recentelijk allemaal gebeurd is ... Over derivaten hebben we het helemaal niet gehad -- daar heb ik verder ook geen

verstand van -- maar daarbij is er natuurlijk ook nog een andere partij waaraan je kunt vragen: was dat wel verstandig? De banken hebben dat allemaal aangeboden. Ik weet dat die dingen in het midden- en kleinbedrijf ook over tafel gingen, terwijl de lokale bank niet eens wist hoe het werkte en de man in het krijtstreepak uit Utrecht het ook niet precies wist. Toch werd dat gewoon verkocht als commercie. Dat vind ik ook laakbaar, maar dat betreft de verantwoordelijkheid van de banken; dat is weer een andere categorie. Ik wil best toegeven, of de mening delen, dat het misschien goed zou zijn om, als je nu terugkijkt op die twintig jaar, te zeggen dat de governance nog wel wat duidelijker zou kunnen, maar ik vind toch ook dat er een belangrijke verantwoordelijkheid bij de corporaties zelf ligt. Er zijn nu voorbeelden genoeg. Men kan toch in redelijkheid niet zeggen: wij weten niet hoe dat moet.

De heer **Groot**: Deze commissie heeft de opdracht om het stelsel te onderzoeken en de verantwoordelijkheden na te gaan. Voelt u zich zelf medeverantwoordelijk voor dingen die mis zijn gegaan sinds de verzelfstandiging?

De heer **Hofstra**: Eh ... Ja, natuurlijk ben ik medeverantwoordelijk voor de besluitvorming die er geweest is in het Nederlandse parlement op dit punt. Ik hoef u niet uit te leggen dat je altijd minstens 75 mensen mee moet hebben om het voor elkaar te krijgen. Er zijn heel veel debatten geweest, het is van alle kanten belicht. In redelijkheid zou ik, terugkijkend, willen zeggen: dingen hadden beter gekund, dingen hadden sneller gekund, dingen hadden misschien ook sneller gemoeten, maar ik voel mij niet echt aangesproken als ik kijk naar de heel gekke en ernstige dingen die gebeurd zijn. Daar voel ik geen betrokkenheid bij in de zin van: ik heb die fout veroorzaakt of uitgelokt. Nee, daar heb ik geen last van.

De heer **Groot**: Als wij de stukken nagaan, is het opvallend dat u op een heel aantal momenten toch wel de vinger op de zere plek legt, al in een vroeg stadium: de toezichtskwesties, afbakeningsproblemen bij de leefbaarheid, dat soort zaken. Dat constateren enerzijds en doorpakken en druk zetten

anderzijds ... Dat laatste lijkt toch echt wel minder het geval te zijn. Reageert u daar eens op.

De heer **Hofstra**: Dat is volgens mij een algemeen probleem van de politiek, van de verhouding tussen de Kamer en de regering. Dit is niet het enige beleidsveld waarvan je kunt zeggen: die motie is niet uitgevoerd, of dit en dat is niet uitgevoerd en dat duurt te lang. Dat gebeurt op allerlei andere beleidsterreinen ook. Het is maar net hoe de samenwerking in zo'n parlement is. Er kan een moment komen waarop men zegt: dit gaat ons te ver. Daar zijn ook voorbeelden van. Dan wordt er gezegd: we gaan met een andere minister of staatssecretaris verder. Daar is in dit traject volgens mij geen sprake van geweest. De Kamer heeft het vaak aan de orde gehad en heeft ook vaak moeten horen van de regering dat het niet kon, dat het nog niet kon of dat het nog langer zou duren. Als ik kijk naar de echt grote misstanden, bijvoorbeeld dat schip in Rotterdam, zeg ik, omdat ik houd van cultuurhistorische monumenten, met name in het vervoer, zoals vrachtwagens, bussen, vliegtuigen: het is een prachtig schip, maar het is natuurlijk bezopen dat een corporatie daar zo veel geld in gestoken heeft. Ik denk niet dat je de Kamer zou kunnen verwijten dat zij dit heeft veroorzaakt. Dat denk ik niet.

De heer **Groot**: Dat klinkt toch een beetje laconiek.

De heer **Hofstra**: Je moet het leven niet zwaarder nemen dan het is. Wij kunnen ons allemaal wel een schuldgevoel aanpraten, maar ik denk dat het gewoon zo is. Natuurlijk had het beter gekund en misschien ook beter gemoeten -- dat kan alsnog, zou ik zeggen; we hebben nog tijd te gaan -- maar de ernstige dingen die de laatste tijd naar boven zijn gekomen, nee, daarvan zou ik niet willen zeggen dat het mijn schuld of de schuld van de Kamer is.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi**: Mijnheer Hofstra, u was twaalf jaar lid van de Tweede Kamer, de raad van commissarissen van de bv Nederland, zoals u het zelf noemde. U zei: dit was niet het belangrijkste onderwerp; u weet hoe dat gaat met een motie; je kunt niet alles lezen; je zit in een bepaald krachtenveld; het hangt af van de pikorde; de meeste Kamerleden begrepen er niet veel van, maar dat is niet erg. Dit is slechts een greep uit uw citaten vandaag. Eigenlijk hebt u twaalf jaar lang een machteloos, misschien wel droevig ambt uitgeoefend. Of niet?

De heer **Hofstra**: Volgens mij is het ambt dat u bekleedt en dat ik bekleed heb, een van de mooiste ambten in het land. Maar de dingen die ik heb genoemd -- u maakt er een mooie opsomming van -- herkent u toch? Dat gebeurt toch allemaal? Het is toch geen ideale situatie? Van alle moties die u als parlement aanneemt, zegt de regering een week later toch niet: we hebben het uitgevoerd? Het leven is weerbarstiger. Ik voel mij er dus niet bedreefd bij. Het is wel de realiteit dat dingen soms zo lopen, ook in het parlement.

De **voorzitter**: Ik was nog getriggerd door één ding dat u net zei in het verhoor. Dat ging over de raden van commissarissen en de bestuurders. U zei: de incidenten die daar plaatsvinden, betreffen in eerste instantie de besturen en de commissarissen. Daarna zei u dat het interne toezicht van de commissarissen nog steeds niet krachtig en onafhankelijk genoeg is: het is als een oester. Er komt iets in, dan gaat hij even open, dan gaat er weer iets uit of in en dan gaat hij weer dicht. U zei ook dat tegenwoordig her en der wel een advertentie wordt geplaatst, maar ik begreep uit uw woorden dat dat min of meer voor de bühne is, dat het toch al afgekaart is waardoor we van tevoren weten wie het wordt. Vat ik het zo goed samen?

De heer **Hofstra**: Ja.

De **voorzitter**: Kunt u toelichten waar u dat vandaan haalt? Dit is namelijk wel belangrijke informatie voor onze commissie.

De heer **Hofstra**: Als ik de indruk heb gewekt dat het bij alle corporaties zo is, moet ik dat terugnemen. Het geldt in ieder geval voor een aantal corporaties die ik ken en waar ik weleens contact mee heb. Het valt mij op dat er niet echt een transparante situatie is. Het verhaal van publiceren terwijl er eigenlijk al kandidaten zijn, komt geregeld voor, ook bij corporaties.

De **voorzitter**: Wij zien in de kranten allerlei advertenties staan voor corporaties in alle windstreken van Nederland. Hoe kunnen wij dan aan de buitenkant zien of dat realistisch is en er echt een extern professioneel traject wordt opgetuigd om een onafhankelijk, fris iemand binnen te halen?

De heer **Hofstra**: Waarschijnlijk komt u daar nooit achter, want bij bijna alle raden van commissarissen gaat dat bij coöptatie. Er zitten drie, vier, vijf mensen. Er gaat er een weg en dan kiezen ze samen weer een nieuwe. Zo gaat het. De advertentie kun je gebruiken om meer kandidaten te krijgen, wat je blikveld zou kunnen verruimen, maar de vraag is ook of elke raad van commissarissen er zo erg van gediend is om van de lijn af te wijken. Ik denk dat het lastig is, want dat hoort bij de club zelf. Het is hun eigen governance. Dat kunnen ze zo doen.

De **voorzitter**: Mijnheer Hofstra, wij zijn aan het einde gekomen van dit openbaar verhoor. Dank.

Sluiting 10.38 uur.